

РЕАЛІЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Баштан В.П., Чернобай А.В., Корнєєв О.В., Муковоз О.Є., Жукова Т.О.

Українська медична стоматологічна академія

Розглянуто основні досягнення дистанційного методу навчання в формуванні й розвитку пізнавального процесу, особливості методів і прийомів спілкування для стимулювання пізнавального інтересу студентів, а також негативні сторони цього виду навчання в медичній освіті.

Ключові слова: дистанційне навчання, комунікативна компетентність, якість освіти, освітній процес.

The article describes the achievements of the distance method of learning in the formation and development of the cognition process, peculiarities and methods of communication for stimulating of students' interest of learning, as well as the negative sides of this learning methodology in Medical Education.

Key words: distance learning, communicative competence, education quality, educational process.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про вищу освіту», з метою навчально-методичного, науково-методичного, інформаційного забезпечення організації навчально-виховного процесу за дистанційною формою навчання відповідно до наказу №466 від 25.04.2013 р. прийнято Положення про дистанційне навчання, в якому визначено основні засади його організації й запровадження.

Відповідно до Положення дистанційне навчання – це індивідуальний процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій у закладах післядипломної освіти або структурних підрозділах закладів вищої освіти.

Мета дистанційного навчання – надання освітніх послуг шляхом застосування в навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти; за програмами підготовки громадян до вступу в навчальні заклади, підготовки іноземців і підвищення кваліфікації працівників [1].

Поняття «карантин» суттєво змінило умови й вимоги до всіх учасників освітньої діяльності вищої школи. Актуалізувались питання спроможності забезпечення якості освітніх програм у закладах вищої освіти (ЗВО) в умовах карантину. А думки стейкхолдерів щодо оцінки впливу сукупності наявних змін на якість освітньої діяльності суттєво розділились. Одні вважають, що забезпечити належну якість цілком можливо. Інші пропонують призупинити чи обмежити навчальний процес із використанням дистанційних технологій та перенести його на інші терміни. Важливим у цій ситуації є відсутність байдужих у питанні забезпечення якості. Безумовно, у реалізації освітнього процесу в умовах, які ніхто не міг передбачити, можна знайти певні вади. Але давайте розглянемо цю ситуацію з конструктивного боку.

З точки зору системного погляду на освітній процес, будь-яка освітня програма ЗВО є мікросистемою, на рівні якої здійснюються проектування й забезпечення реалізації визначеної моделі підготовки фахівця. Карантинні обмеження є суттєвим викликом для усіх учасників освітньої програми. Можемо стверджувати, що освітня програма як соціально-організаційна система під час карантину знаходиться в екстремальних умовах функціонування. Це означає, що глобальна ситуація, яка склалася, дозволяє нам провести освітній експеримент, про який ми і мріяти не могли. Він безпосередньо пов'язаний з якістю освітньої діяльності. Відповідно до нового підходу оцінювання освітньої програми важливим під час акредитації є визначення її потенціалу, основними складовими якого є людський потенціал, інтелектуальний потенціал, потенціал освітнього середовища тощо. В яких же умовах найкраще ідентифікуються можливості освітньої програми? На нашу думку, саме в критичних умовах діяльності є можливість виявити не лише наявні, а і приховані її можливості [3]. З цього боку карантин є лакмусовим папірцем, що висвітлює якість освітньої діяльності будь-якої освітньої програми. Умови карантинних обмежень вимагають реінженірингу освітньої діяльності. Це здійснюється шляхом реалізації низки організаційних і технологічних змін, які спрямовано на мобілізацію усіх наявних і доступних ресурсів і можливостей. Змінюється специфіка управління освітньою діяльністю, а освітня програма як об'єкт управління стає «віртуальним підприємством». Невідкладним також стало оперативне налагодження багатоканальних комунікацій між учасниками освітньої програми і стейкхолдерами. Відбуваються зміни в складі партнерського середовища. З'являються нові партнери, які пропонують он-лайн платформи для проходження виробничої практики, нові освітні сервіси тощо. Змінюються підходи до мотивації учасників програми і зростає потреба в координації дій між ними. Суттєво підвищуються вимоги до дидактичної, методичної й технологічної складової забезпечення освітньої програми. У науково-педагогічних працівників розширюється сфера професійної діяльності, виникає необхідність не лише викладати, а й одночасно опановувати нові освітні й комунікаційні технології [1].

Таким чином, в умовах карантинних обмежень з'явилися унікальні можливості оцінки потенціалу й удосконалення якості освітньої програми на підставі імплементації світового й вітчизняного досвіду і кращих практик підготовки компетентного фахівця сучасного ЗВО.

У цих умовах більшість освітніх програм стали більш гнучкими щодо орієнтації на здобувача як суб'єкта освітньої діяльності, суттєво зросла їхня техніко-технологічна забезпеченість. Підвищився рівень комунікаційної взаємодії між учасниками освітніх програм (здобувачі, науково-педагогічні працівники й керівники). А головне – відбувається неперервний розвиток компетентностей майбутніх фахівців. Як бачимо, можливості є, ними лише слід скористатися [4].

"Класична" заочна форма навчання часто не виправдовує свого призначення. Знання, які отримує студент, часто є поверховими, а самі заняття непродуктивними. Крім того, навчальний процес триває досить довго. Тому дистанційне навчання має очевидні переваги: гнучкість – можливість викладення матеріалу курсу з урахуванням підготовки, здібностей студентів. Це досягається створенням альтернативних сайтів для одержання більш

детальної або додаткової інформації з незрозумілих тем, а також низки питань – підказок тощо; актуальність – можливість упровадження новітніх педагогічних, психологічних, методичних розробок; зручність – можливість навчання в зручний час, у певному місці, здобуття освіти без відриву від основної роботи, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу; модульність – розбиття матеріалу на окремі функціонально завершені теми, які вивчаються по мірі засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом; економічна ефективність – метод навчання дешевший, ніж традиційні, завдяки ефективному використанню навчальних приміщень, полегшеному коригуванню електронних навчальних матеріалів і мультидоступу до них; можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації будь-якою кількістю студентів; інтерактивність – активне спілкування між студентами групи і викладачем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу; ширші можливості контролю якості навчання, які передбачають проведення дискусій, чатів, використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів; відсутність географічних кордонів для здобуття освіти. Різні курси можна вивчати в різних навчальних закладах світу [2].

Але маємо й негативні сторони дистанційного навчання: відсутність очного спілкування викладача і студента, що означає відсутність індивідуального підходу в навчанні й вихованні; студенти не завжди самодисципліновані, свідомі й самостійні, як необхідно при дистанційному навчанні; для постійного доступу до джерел інформації потрібна сучасна технічна оснащеність; нестача практичних занять і відсутність постійного контролю.

Чимало уваги відведено формуванню основ психолого-педагогічної компетентності майбутнього лікаря, зокрема комунікативної компетентності – здатності до ефективного спілкування, що особливо важливо, коли йдеться про хвору людину. Навіть добре володіючи інноваційними методами навчання, використовуючи комп'ютер, мультимедійні методи, інтернет, викладач водночас послуговується словесними засобами (лекція, розповідь, бесіда, пояснення та ін.), що вимагають особливої комунікативної компетентності [5;6].

Вища медична освіта передбачає оволодіння не тільки теоретичними знаннями, а і практичними навичками, особисте спілкування з пацієнтами, виконання певних маніпуляцій. На жаль, це неможливо при дистанційному навчанні. Таким чином, із нашої точки зору, це і є реалією й проблемою вищої медичної освіти.

Список використаної літератури

1. Навчально-методичний посібник для викладачів щодо організації дистанційної форми навчання з перепідготовки та підвищення кваліфікації/ За ред. Ісаєнка В.М., Кашина Г.С., Ніколаєва К.Д., Павлюченко Л.С. – К.: Видавництво НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. – 100 с.
2. Информационные технологии и средства дистанционного обучения: учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Ильдар Маратович Ибрагимов; под ред. А.Н. Ковшова. – М.: Издательский центр "Академия", 2005.
3. Теория и практика дистанционного обучения: учеб. пособие / Под ред. Е.С. Полат. – М.: Изд. Центр "Академия", 2004.
4. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2, т. 2. – М.: НИИ школьных технологий, 2006.
5. Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах/ Л.Г. Селіхова, А.В. Лавренко, О.А. Борзих [та ін.] // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах: наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2018. – С. 208-210.
6. Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні/ Л.Г. Селіхова, А.В. Лавренко, О.А. Борзих [та ін.] // Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні: наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2019 – С. 199-200.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ ЯК МЕНЕДЖЕРІВ УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНОЮ ГАЛУЗЗЮ

Безбородько М.М., Плужнікова Т.В., Краснова О.І.

Українська медична стоматологічна академія

Аналізуються вимоги до управлінської діяльності керівника медичного закладу в контексті актуальних проблем української медицини. Розглядаються особливості його професійної підготовки в умовах навчання в закладі вищої освіти.

Ключові слова: освіта, вища медична освіта, керівник закладу, управлінська діяльність, професійна підготовка.

The requirements to the managerial activity of the head of the medical institution in the context of current problems of Ukrainian medicine are analyzed. Peculiarities of his professional training in the conditions of study at a higher educational institution are considered.

Key words: education, higher medical education, head of institution, managerial activity, professional training.

Складна соціально-політична й економічна ситуація, в якій перебуває Україна, засвідчує необхідність прогресивних змін у всіх сферах її життя. Досвід розвинених країн показує, що в цих умовах особливої ваги набуває кваліфікована управлінська діяльність, а отже, загострюється проблема високоякісної професійної підготовки менеджерів для всіх без винятку галузей, у тому числі й медичної.

Система вивчення дисциплін управлінської спрямованості зумовлює необхідність відбору форм і методів навчальної взаємодії, що відображають сучасні підходи до медичного менеджменту. Практика свідчить, що в ході підготовки менеджера управління найбільш гострою проблемою є забезпечення цілісності, зінтегрованості цих напрямів, їхнього органічного поєднання в безпосередній управлінській діяльності [1]. Викладання навчальних дисциплін у вишар має бути зорієнтоване на формування вмінь і навичок управлінського аналізу, у тому числі й самоаналізу, на науковій основі, актуалізувати бачення управлінської ситуації як відправної точки для певної множини варіантів розвитку, кожен з яких маємо оцінювати і з оперативних (окреслених наявними проблемами й можливостями), і з тактичних та стратегічних позицій. Кожен учитель має усвідомлювати себе суб'єктом позитивних змін, що мають стати результатом управлінського проекту, розвивати в собі необхідні для творчої професійної ді-